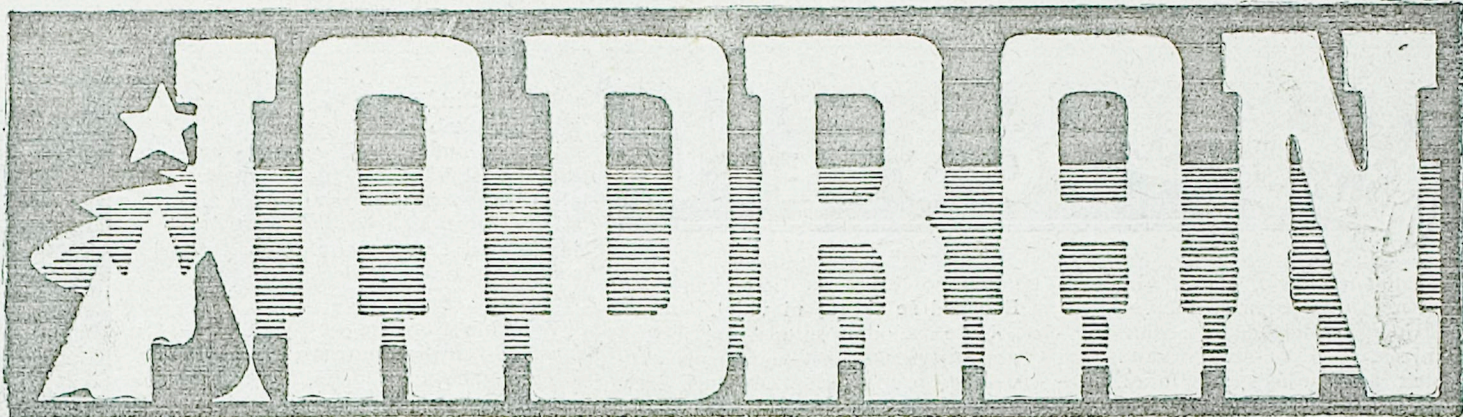

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadrana« — Vsi v Kopru — Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, pošni predal 2 — Celoletna naročnina 500 dinarjev, polletna din 250, četletna pa din 130 — Tekoči račun pri Narodni banki v Kopru št. 657-T-162 — Rokopisov ne vračamo

LETO IV. ŠTEV. 27

Koper, petek 1. julija 1955

POSAMEZNA ŠTEVILKADIN 10

PRVA MLADINSKA KONFERENCA OSK KOPER

NOVE NALOGE MLADINE V KOMUNAH

V sindikalnem domu v Izoli je bila v nedeljo 26. junija prva konferenca Ljudske mladine Slovenije koprskke komunalne skupnosti. Prisostvovalo ji je 110 delegatov iz vseh treh okrajev. Kot gostje so se je udeležili Mirtič Franček, predsednik CK Mladine, Jakopič Albert, sekretar okrajnega komiteja ZKS, Kolenc Crt, predsednik okrajne zveze Partizana in drugi predstavniki oblasti in množičnih organizacij.

Prvo poročilo o delu mladinskih organizacij je imela predsednica Okrajnega komiteja Ljudske mladine Marija Vogrič. Razčlenila je probleme 71 osnovnih organizacij, v katerih je včlanjenih 1891 mladincev in mladink.

Največ prostora v svojem poročilu je posvetila tovarišica Vogričeva problemom vajeniške mladine. V Postojni in Ilirski Bistrici sta vajeniški šoli z 200 vajenci, razen tega je pa v Ilirski Bistrici še šiviljska šola s 50 dekletki Med najboljšimi aktivni vajencev v okraju je postojnski. Njihova vajeniška šola je priredila več izletov: v Litostraj, tovarno pohišstva v Novi Gorici, obiskali so ljubljansko Dramo in Opero ter zagreški velesajem. Največji uspeh je pa brez dvoma v tem, da so začeli vajenci razmišljati o svojih pravicah in se zanje boriti. Dokaz temu so med drugim pritožbe podjetij, ki tarnajo, češ da jim je šola vajence čisto »pokvarila«.

Na vas so skušali prodreti z gospodinjstvi, izobraževalnimi in strokovnimi tečajji, ki so se v raznih krajih Slovenije dobro obnesli. Tudi kulturno-prosvetno življenje je bilo v lanskem letu dokaj živahno. Največja manifestacija kmečke mladine je bil pa prvi komunski festival v Postojni, ki je bil v nedeljo 19. junija.

Na podeželju danes ni težko opaziti žalostnega dejstva: kmečka mladina se sramuje svojega poklica. Kmečke zadrage, ki so poklicane, da približajo in vzbude v mladini veselje do kmečkega dela, niso naredile v tej smeri skoraj ničesar. Na to nenavezanost na zemljo opozarjajo tudi pobegi preko meje, zlasti v občinah Knežak, Pivka, in Ilirska Bistrica. Mnogo so razmišljali o najuspešnejših prijemih, da bi to zajezili. Rešitev pa je prišla tako rekoč sama od sebe, resnico o tujini so prinesli domov vračajoči se ubežniki.

Najboljša je bila pa šolska mladina, posebno dijaki postojnske gimnazije. Srečujemo jih v vseh organizacijah, prav tako so pa delavni tudi v svojih lastnih društvih. Preteklo leto so vodili Mladinsko univerzo, s kulturno-prosvetnim društvom so dosegli lepe uspehe, prav tako uspešni so bili kot fizikturniki, saj sta njihovi odbojkarški ekipi zmagali na tekmovanju primorskih srednješolcev, ki je bilo pred kratkim v Kopru.

Poročilo o delu, težavah in uspehih mladine na Koprskem je prebral Ruderij Novak.

Eno izmed vprašanj, ki se ga bo morala mladinska organizacija lotiti resneje, je skrb za vajeniško mladino in delavsko. V ta namen so v preteklem letu organizirali več posvetovanj. Diskusija je pokazala, da so delavski sveti in upravni odbori precej ravnodušni do strokovnega in vsestranskega dviga mladih ljudi. Govornik je tudi priznal, da se je mladinska organizacija premalo zanimala za njihove probleme, tako da je bil njen vpliv na delavsko mladino skoraj neznamen. Kljub vsemu so pa dosegli oprijemljivi uspehi: nekatera podjetja so poslala

svoje vajence na razne tečaje in v strokovne šole.

Dvig kmetijstva in kmečke mladine je na koprskem še vedno problem, ki zahteva mnogo trdega dela. Za strokovno usposabljanje so poskusili s kmetijskimi tečajji, ki se pa niso obnesli. Morda bi v tem primeru pomagali iziciti na vzorna kmetijska posestva.

Tov. Novak se je dotaknil tudi vprašanja visokošolske mladine, ki bi jo lahko štipendirala nekatera podjetja.

Tudi Alojz Irančič, ki je dal poročilo o delu mladine sezanskega okraja, se je dotaknil perečih problemov kmečke mladine. Organizirali so več kmetijsko nadaljevalnih tečajev, ki pa tudi v sezanskem okraju niso imeli zaželenega uspeha. V tem pogledu bi morale priskočiti na pomoč tudi ostale organizacije, predvsem pa učiteljsivo.

Sedaj je v okraju 78 kulturno-prosvetnih društev, ki imajo približno 1.700 članov. Med vsemi društvi se je lani najbolj odlikoval

MKUD »Srečko Kosovel« gimnazije v Tomaju. V okraju deluje 15 knjižnic in 8 ljudskih univerz. Ne smemo prezreti tudi prizadevanj Rdečega križa, ki je pozimi organiziral tečaje za zdravstveno vzgojo ženske mladine. Vendar se omejuje vse to delovanje v glavnem le na Kras, medtem ko je vladalo v Istri skoraj popolno mrtvilo. Mladince, ki imajo veselje do kulturno-prosvetnega dela, bodo poslali na razne tečaje, kot pevovodske, dramatske itd.

Sledil je referat o vlogi mladine v komunah, ki ga je prebral Ivančič Franček. Poudaril je, da se s to konferenco formalno združijo mladinske organizacije vseh treh okrajev v eno celoto, da bi z nadaljnjimi naporji še bolj uspevale in nadaljevale zgodovinsko pot SKOJ in združevale napredne mladince.

Kulturno in društveno življenje mladine na našem področju je bilo precej razgibano. Ena izmed večjih manifestacij je bil hrvaško-slovenski mladinski festival v Koperu (Nadaljevanje na 3. strani)

PRAZNIK RUDARJEV

V nedeljo praznujejo rudarji Slovenije svoj Dan rudarjev. Vsi rudniki, vsi rudarski revirji bodo slavnostno proslavili tretji julij, ki je po vojni postal njihov praznik. Sele po vojni — zakaj v stari predaprilski Jugoslaviji protiljudska oblast ne bi dovolila takega praznovanja. Ta njihov dan je pravzaprav odraz tistih časov, oziroma spomin nanje, spomin na težke čase, ko slovenski rudarji niso mogli ne živeti in ne umreti. Za svoje težaško delo ob neznosnih delovnih pogojih so prejeli sramoten beraški zaslužek. To ni bilo samo v zasavskem rudarskem rajonu, marveč po vsej Sloveniji. Medtem ko so se razni klerikalni in nacionalistični veljaki kopali v denarju, ko je tuji kapital izkoriščal žulje našega delovnega človeka, ko je na primer direktor Trboveljske premogokopne družbe, čistokrvni Francoz, imel šestdeset tisoč dinarjev mesečne plače — tedaj so rudarji, ki so za to družbo garali, prejeli komaj toliko, da niso umrli od lakote. Njihove družine so stradale z njimi vred, otroci so bili prisiljeni, da so skrivaj pobirali v izpiralnikih in drugod odpadni premog, da so ga prodajali ali rabili do-

ma — zakaj tudi to jim je bilo strogo prepovedano. Bila je to kulturna in socialna sramota za tedanji svet — toda nihče se ni zganil, da bi se to nekako popravilo. Tuji kapitalisti so si meli roke in od časa do časa »odrinili« kakšen tisočak domačim vladodržcem, ki so z bajoneti držali v šahu nesrečne rudarje, da se morda le ne bi kdaj uprli silovitemu izkoriščanju.

In končno kljub vsemu rudarjem ni preostalo drugega kot upor. Ne oborožen upor — za to je bila delavska organizacija še prešibka, ker tudi sicer niso bili dani niti najmanjši pogoji za to — vendarle upor, ki je svetu pokazal, v kakšni bedi žive slovenski rudarji. Edina oblika takega delavskega upora, ki je delodajalce še nekako prizadela, ker so bili neposredno zaradi izgubljene produkcije prizadeti njihovi žepi, je bila stavka. Čeprav so oblastniki tedanje Jugoslavije z vsemi silami preganjali in skušali s pomočjo policije, žandarjev in soldateske že v kali zatreti vsak poizkus delavskega gibanja in zlasti stavk, so vendar bili delavci že toliko zreli in organizirani, da se niso v boju za boljše življenjske pogoje, oziroma za svoje in svojih družin življenjski obstoj na sploh, ustrašili nobenih zaprek. Tedaj so padale tudi žrtve, delavska kri je rosila rodno zemljo, upor je pogoltnil koronine in se razširil, da so se hitro vznemirili tudi sicer neusmiljeni računarniki po tovarnah in rudnikih in pristali na delavske pogoje.

Tako je bilo tudi z rudarji leta 1934. Tretjega julija so začeli zaradi opisanih krivic s splošno stavko rudarji v Zagorju in vsem zasavskem revirju. To ni bila navadna stavka, kot jih je na tisoče v kapitalističnem svetu in se tudi kmalu pozabijo. Bila je stavka, ki ni razburila samo Slovenije, marveč se je njena zgodba raznesla daleč preko njenih meja. Rudarji so se namreč zaprli v rudnik in začeli s stradanjem. Objavili so glavnostno stavko in izjavili, da raje vsi pomrejo v rudniku, predno bi šli na delo, če delodajalci ne ugodijo njihovim zahtevam po minimalnem zvišanju plač. Vsi ukrepi protidelavske in protiljudske oblasti niso pomagali — rudarji so ostali trdni in so pripeljali stavko do zmagovitega konca. Cloveske pijavke iz velikega poslopja v nekdanji Gledališki ulici v Ljubljani so bile prisiljene ugoditi zahtevam stavkajočih rudarjev in jim zvišati plače. Bilo je sicer majhno povišanje, zato pa je pomenilo za ves delavski razred ogromen moralni uspeh. Zaupanje v lastne sile se je visoko dvignilo in tretji julij se je že kot pojem in spomin na nekaj velikega globoko vtisnil v zavest slovenskih rudarjev in vseh delavcev.

Zato je tretji julij posej veliki praznik slovenskih rudarjev. Velike izkušnje, ki jih je ta dan rodil, so bile zvezda vodnica slovenskim rudarjem tudi v poznejših časih. Nanje so mislili, ko so med veliko domovinsko vojno uresničevali vse tisto, za kar so se že poprej borili sami ali njihovi predniki. Uresničevali so proletarsko revolucijo. Tudi po izgonu okupatorja iz naše domovine so nadaljevali s svojim delom za zmagoviti zaključek delavske stvari in so dali ogromen doprinos k graditvi socializma. Njihova prva skrb v svobodni domovini pa je bila, da so uzakonili tretji julij kot svoj veliki praznik, ki bo še pozne rodove spominjal na zmagovito borbo slovenskih rudarjev.

Rudarji po vsej Sloveniji in z njimi tudi naši v Sečoveljah v koprskem okraju, ki tudi pravkar žanjejo sadove svojega neumornega dela na obnovi rudnika in začetka obratovanja — vsem ob njihovem prazniku tudi naš topel pozdrav!

Sanje

Gotovo ste že kdaj sanjali. Včasih se zdromite prestrašeni, sedete na posteljo, si manete oči in se oddahnete, če ste pa vražjeverni, skočite po sanjsko knjigo, da pogledate, če boste zadel na loteriji milijon. Toda v tem sestavku ne bomo govorili ali je kaj »na tem« ali nič, marveč kaj pravi o sanjah kot takih znanost. S sanjami se že več kot osem let ukvarja francoski učenjak dr. F. Duproix. V tem času je s svojimi sodelavci izvedel anketo, na katero se je odzvalo 100.000 ljudi.

Eno izmed vprašanj ankete je bilo: kako sanjate, v barvah ali v črno-belih tehnikah. Z anketo so ugotovili, da so barvne sanje pri ljudeh zelo redke, saj sanja v barvah na 40.000 ljudi le en sam človek.

Med anketo so imeli znanstveniki tudi zanimive poskuse. Uporabili so nekaj metod za umetno izživanje sanj. Ena je v tem, da položijo spečemu človeku na podplate posodo z vročo vodo ali električni termofor. S tem poskusom so se hoteli prepričati, v koliki meri zavisi vsebina sanj od zunanjih okoliščin. Poskus so izvedli na 4000 ljudeh. Skoraj vsak je sanjal o nečem vročem. Mnogo jih je

sanjalo, da so v hiši, ki jo je zajel požar ali da so sredi puščave in omagujejo od žeje. Nekateri so se pa znašli kar v kraterju kalčnega vulkana.

Nasprotni poskus je bil mrzel. Na podplate so ljudem prislonili led, in večina se jih je spremenilo v raziskovalce severnega tečaja ali Antarktike. Nekateri so potem pripovedovali, da so se v sanjah drsali po zaledeni reki. Nekdo je pa pripovedoval, da se je vzpenjal na Mont Everest v samih nogavicah.

In še neko vprašanje se jim je posrečilo razvozljati, namreč koliko časa trajajo sanje. Prav gotovo se je tudi vam primerilo, da ste v sanjah preživeli dogodek, ki je trajal cele ure. Eksperimenti dr. Duproixa so pa nedvoumno dokazali, da trajajo povprečne sanje, pa naj se zde še tako dolge, vsega skupaj le nekaj sekund.

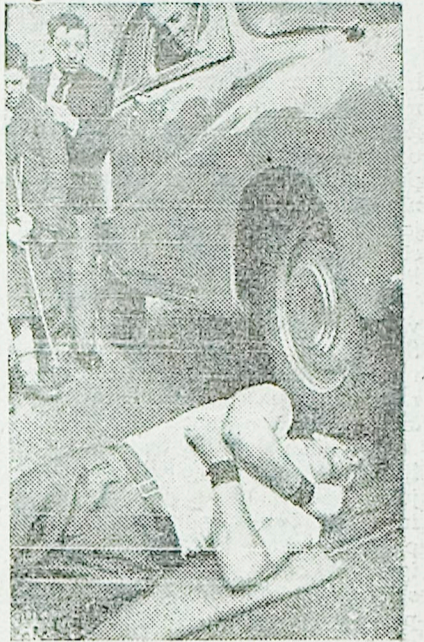
Dr. Duproix je hipnotiziral neko študentko in ji sugeriral, da bo v eni sekundi, ki jo bo odbil metronom, prešlo nekaj ur. Študentka je začela sanjati in se znašla na velikem travniku, kjer so se pasle krave. Učenjak ji je rekel, naj začne krave šteti. Ko je odbil metronom tri sekunde, je Duproix dekle zbudil. Povedala je, da je preštela točno 840 krav. Si lahko predstavljate njeno začudenje, ko ji je doktor povedal, da niso trajale njene sanje več kot 3 sekunde.

Podobne zaključke je dobil tudi pri sanjah brez pomoči hipnoze. Kajti ljudje, katerim je na podplate prislonil led in jih čez nekaj trenutkov zbudil, so pripovedovali svoje doživljanje več kot pol ure. Sanje imajo torej svoj čas, ki je od resničnega časa precej drugačen.

Še nekaj so pokazali poskusi in anketa: ženske sanjajo manj in redkeje od moških, otroci pa sedemkrat več od odraslih.

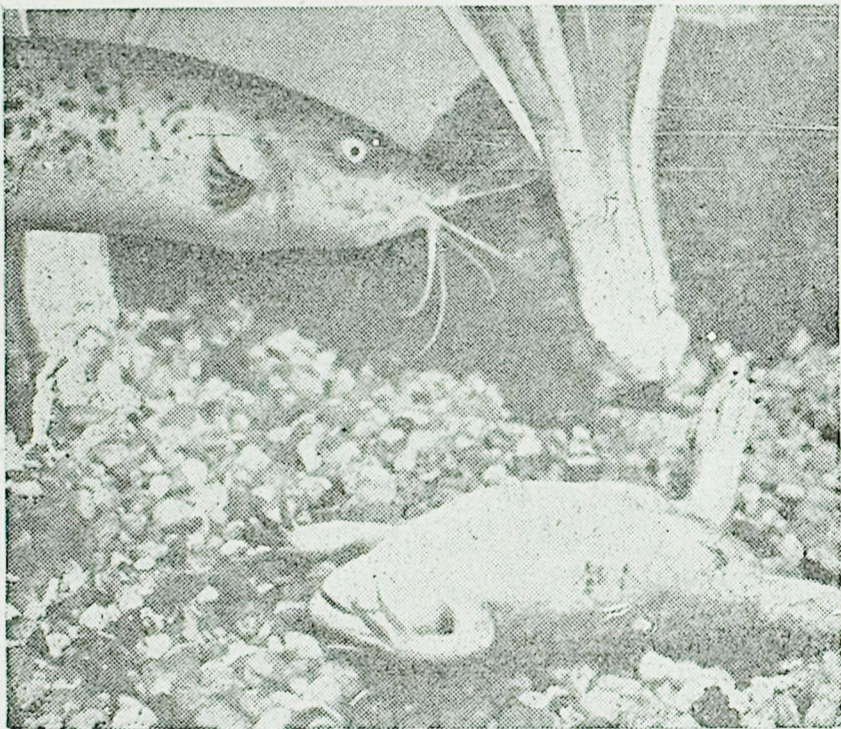
Ob zadnjih bojih v Argentini so uporniki uporabili tudi letala in iz njih bombardirali središče glavnega mesta in vladno palačo. Obenem je prišlo do težkih bojev po mestnih ulicah. Slika nam prikazuje boje pred vladno palačo, kjer cladi zveste čete s topovi odbijajo napade upornikov. Kot smo že poročali, je vlada upor zadušila in po nekaj dneh je prišlo do pomiritve.

Nenavaden poklic je prav gotovo izbral mladenič, ki ga vidite na sliki. Preživlja se s tem, da razkazuje občinstvu svojo trdo glavo (v pravem pomenu besede). Vleče se na tla in glavo nasloni na blazino, nato pa avto s hitrostjo 10 km na uro zapelje čez njo. Pri tem prenese glava pritisk nad 1000 kg. Praviijo, da ima tako trdo, da mu kosti niti ne zasrkripajo, kaj šele da bi se vdave. To »atrakcija« že dalj časa gledajo na Irskem.

Negorljivi nylon

Po desetih letih trdega dela se je posrečilo neki britanski družbi izdelati negorljivi nylon. To novost so pred nedavnim praktično pokazali na neki londonski modni reviji. Mladu manekenko so oblekli v krilo iz takšnega nylona, ko so se pa dotaknili njene toalete z ognjem, je bila čisto mima in se ni niti zdrznila. Na mestih, kjer se je ožen dotaknil nylona, so nastale le majhne luknjice. Kam vse bi se pa slisal njen krik, če bi ji prižgali obleko iz običajnega nylona! Takšna bi namreč v petih 20 sekundah zgorela kakor smodnik.

Zadnjič smo objavili sliko električne jegulje, ki »z lastno proizvodnjo« električne energije prižiga električno žarnico. Današnja slika pa prikazuje, kako električne ribe uporabljajo to svojo značilnost v »privatnem življenju«. To je na lastni koži občutila tudi žaba, ki se je neprevidno približala miniaturi električni centrali. Naprej se je riba nekoliko poigrala z njo in jo dražila s šibkimi električnimi sunki. Toda zadostoval je en sam močnejši sunek in žaba se je mrtva zvalila na dno. Zanimivost je, da se pri ribi, ki jo vidite na sliki, električna energija akumuliira v njenih dolgih brkih.

Vlomilci in elektronski aparat

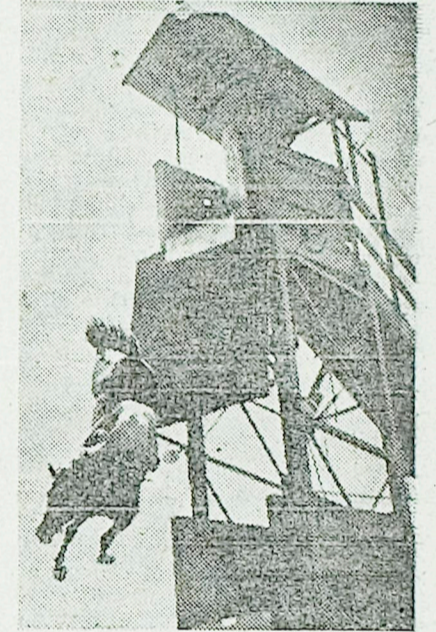
Vlomilci v Chicagu so se zmenili, da bodo šli neke noči kras v podjetje, ki prodaja elektronske aparature. Pritihotapijo se v prodajalno, nenadoma jih pa ustavi bobneč glas: »Dober večer! Ne pozabite, da je lokal elektronsko zavarovan! Najbolje je, če se obrnete in izginete!«

Vem, da se je prejšnji teden marsikdo zaman oziral po Kopru, kje bo zagledal tisti emblem in pa slavno uro na avtobusni postaji. Mnogi so tudi mislili, da si jih je Vane pošteno privoščil in potegnul. Pa ni tako. Takrat, ko sem pisal o predmetni zadevi, je bilo še vse v redu in na svoje mnestu. Ker pa dobra kritika hitro pomaga, če pade na plodna tla, se je tudi tokrat zgodilo, da so prizadeti že prej, ko sem izšel, odstranili vse znake, ki so mi navdihnili, da sem napisal tisto reč. Emblem je šel v skladišče (čeprav še ni prispel tja), ura pa v popravilo. Tako so bili nekateri moji prijatelji razočarani. Zlasti oni, ki so vse skupaj površno prebrali in niso videli opombe o tistem kotičku za avtobusno postajo, kjer bi bili lahko prišli na svoj račun. Tam se ni doslej še nič spremenilo, in vse kaže, da se tudi ne bo tako hitro. Bajje nima nihče na postaji obrtnega dovoljenja, da bi tisto svinjarijo lahko pometel in očistil.

Da imajo pri telefonski centrali gluha ušesa, sem že vedel. To sem pogostoma občutil na lastni koži, ko sem zahteval to ali ono telefonsko zvezo. In to sem tudi že zapisal v neki moji razpravi. Mislim, da je bilo nekako pred štirinajstimi dnevi.

Ker pa se po vsem tem ni nič spremenilo, sklepam, da morajo imeti tudi precej trdo kožo, saj jim sploh ne prideš do živoga. Toda svečano izjavljam, da ne bom prenehal prej, dokler ne izgubim vseh živcev. In ker so ti stari in utrjeni, bo lahko dolgo trajalo, če bodo tako zlahka jemali moje besede.

Med tednom sem dobil od nekega bralca pismeno vprašanje z željo, naj mu po pravici odgovorim, če moja večkrat omenjena Juca stvarno »eksistira«. Piše mi, da dvomi. Kot utemeljitev navaja, da bi se sicer večkrat spodtaknil ob preskro s sadjem in zelenjavo na našem domačem koprskem trgu. »Prepričan sem,« pravi pismo, »da bi Juca že zdavnaj opazila, da ne dobiš ne peteršilja ne korenčka ne druge zelenjave, čeprav drviijo mimo po cesti polni kamioni te robe. O jagodah sploh ne govorim. Te bomo videli na našem trgu menda takrat, ko jih bodo pridelovali kje na severnem tečaju. Ponavljam, vse to bi Tvoja Juca že zdavnaj pogruntala, če bi res bila na svetu, zakaj potem, kakor si jo večkrat predstavil, sodim, da ne hodi okrog z glavo v zaklju, kakor Ti, ki tel stvari ne vidiš.« Menda ne boste oporekali,

Tudi mlada Američanka si ni izbrala mnogo lažjega poklica. Z 10 m visokega skakalnega stolpa skače na konju v vodu. Pri tem jo najbolj občudujejo zaradi tega, ker ves čas ostane trdno v sedlu. Kaj lahko bi se namreč zgodilo, da bi jo konj pokopal pod seboj.

Upravi

Znamka
10.- din

SLOVENSKEGA JADRANA

K O P E R

Santorjeva 26 - Poštni predal 2

Barba Vane pravi...

da je pismo jedrnato. V opravičilo pa moram povedati, da je moja Juca direktni proizvajalec in zaradi tega ne pozna težav, ki jih imajo glede preskrbe z zelenjavo druge gospoije. Pismo pa sem objavil, da ga ga preberejo tudi oni, ki jim je namenjeno.

Verjetno ste opazili, da se sučema le okrog Kopra. Pravzaprav vam tudi nisem povedal mnogo novega. Sam namreč res ne morem videti vsega, dopisniki pa so me minul teden pustili relativno na cedilu. Toda prišla mi je pametna misel: omisliti si moram helikopter. Zadnjič sem namreč videl to stvarco prav ob blizu in mi je zelo ugajala. Frčiš takole po zraku, pa se malce ustaviš, pogledaš na dvorišče ali podoben kotiček, skrit za zidovi, in marsikaj vidiš. Samo en krog sem naredil nad Koprom. Čeprav še nisem bil navažen takšne vožnje in se mi je pomalem vrtilo v glavi, mi je vendar takoj padlo v oči strahovito razdejanje na dvorišču za delavnico Okrajnega vodovoda. Koliko tega bom videl šele takrat, ko se bom privadil. In najbrž ne samo v Kopru.

S tem vprašanjem vas pozdravlja
vaš Vane.